

Beate Detlefs: «Ζωντανά βιβλία» Μια νέα διάσταση στον δανεισμό

Οι Βιβλιοθήκες έχουν ως αποστολή να διασφαλίζουν σε όλους ευρεία πρόσβαση στην πληροφόρηση και στη μόρφωση. Έχοντας αυτή τη φιλοσοφία ως εφαλτήριο, οι βιβλιοθήκες στις σκανδιναβικές χώρες προσφέρουν δωρεάν προς δανεισμό όχι μόνο βιβλία, αλλά και όλα τα υπόλοιπα πολυμέσα, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Η βιβλιοθήκη Blågårdens της Κοπεγχάγης και η δημοτική βιβλιοθήκη του Malmö έκαναν το καλοκαίρι του 2005 ακόμα ένα βήμα παραπέρα- διεύρυναν τον δανεισμό στα «ανθρωποβιβλία».

Για 45 λεπτά υπήρχε η δυνατότητα κράτησης και δανεισμού των «ζωντανών βιβλίων», τα οποία επικολλήθηκαν για το σκοπό αυτό με έναν ειδικό κωδικό. Οι παρακείμενες καφετέριες προσέφεραν δωρεάν καφέ για τους «χρήστες» που επιθυμούσαν να συζητήσουν πάνω στο βιβλίο που επέλεξαν και οι οποίοι είχαν έτσι τη δυνατότητα για τρία ολόκληρα τέταρτα να θέσουν επί τάπητος τις προσωπικές τους προκαταλήψεις - στα πλαίσια της συζήτησης με ένα άτομο, το οποίο είχε κληθεί για να απαντήσει συγκεκριμένα και από την προσωπική του εμπειρία διάφορα ερωτήματα.

Η βιβλιοθηκονόμος Ågot Berger έπεισε με τον τρόπο αυτό πολύ κόσμο από τη γειτονιά Nørrebro της Κοπεγχάγης να συμμετάσχει στο πρόγραμμα «Δανείσου μια Προκατάληψη». Στους παραπάνω συμμετέχοντες συμπεριλαμβάνεται ένας Άραβας, ένας άεργος, μια Δανέζα που ασπάστηκε τον Ισλαμισμό, ένας αστυνομικός, ένας ιερέας, ένας Σομαλός, ένας Εβραίος που ασχολείται με την κλασική μουσική, ένας Μουσουλμάνος με κριτική σκέψη απέναντι στον Ισλαμισμό και ένας Σουηδός.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος «Δανείσου μια Προκατάληψη» στο Malmö μπορούσε κανείς να δανειστεί για συζήτηση έναν Ιμάμη, μια Μουσουλμάννα, μια λεσβία, μια Δανέζα, έναν δημοσιογράφο, έναν τυφλό, έναν ενεργό υπέρμαχο της προστασίας των ζώων, έναν πλανόδιο πωλητή και μια Ρωμαία.

Όλα τα «ζωντανά βιβλία» είχαν κληθεί από πριν και ήταν προετοιμασμένα για τη συνέχεια.

Στην Κοπεγχάγη είχαν ιδιαίτερη ζήτηση ο Άραβας, ο Μουσουλμάνος και ο αστυνομικός. Μέσα σε χρονικό διάστημα πέντε ωρών τα δέκα «βιβλία» ζητήθηκαν σαράντα φορές προς δανεισμό - μια ιδιαίτερα καλή επίδοση!

Στην Σουηδία θα μπορούσε να υπάρχει μεγαλύτερη προσφορά σε Ιμάμηδες, Μουσουλμάνες, Ρωμαίες, λεσβίες και υπέρμαχους της προστασίας των ζώων, καθώς τα συγκεκριμένα δείγματα είχαν πάρα πολύ μεγάλη ζήτηση.

Οι άνθρωποι που δανείστηκαν τα «βιβλία» βρήκαν το πρόγραμμα πολύ ικανοποιητικό. Στην Κοπεγχάγη, τα περισσότερα ανθρωποβιβλία προέρχονταν από την περιοχή κοντά στην δημοτική βιβλιοθήκη, εκεί δηλαδή όπου κατοικούν ή εργάζονται. Όλοι τους είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν εκ νέου ως ανθρωποβιβλία στο πρόγραμμα και όλοι τους απήλασαν ιδιαίτερα τις συζητήσεις και την όλη διαδικασία.

Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του Malmö - εδώ αναφέρθηκε για παράδειγμα ο υπέρμαχος για την προστασία των ζώων στον δανεισμό του από έναν κυνηγό, ο οποίος ήταν πολύ επιθετικός απέναντί του στην αρχή. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης όμως ανακάλυψαν και οι δύο ότι τους συνδέουν πολλά. Σε μια παλιότερη συνεδρία, ένας συμμετέχων περιέγραψε το ωραιότερο συναίσθημα που έζησε σε αυτό το πρόγραμμα: «Να βιώνεις το γεγονός ότι έχουν γίνει για σένα κρατήσεις από πριν για μια ολόκληρη μέρα και ότι σχηματίζεται για σένα ουρά από ανθρώπους που επιθυμούν να σε δανειστούν».

Και ποια είναι η γνώμη των «αναγνώστων»;

Στο Malmö, η νεαρότερη αναγνώστρια ήταν δέκα και οι μεγαλύτεροι εβδομήντα ετών. Την μεγαλύτερη ομάδα αποτελούσαν άνθρωποι από είκοσι ως τριάντα ετών. Η δεκάχρονη κοπέλα έκανε πολλές ερωτήσεις στην Ρωμαία, ενώ οι μεγαλύτεροι αναγνώστες ενδιαφέρονταν για τον πλανόδιο, τον Ιμάμη και τον υπέρμαχο για την προστασία των ζώων.

Στην Κοπεγχάγη ήταν κυρίως οι νέοι άνθρωποι εκείνοι που έδειξαν έντονο ενδιαφέρον για το πρόγραμμα – στον πάγκο του δανεισμού σχηματίζονταν ουρές από νέους και ενήλικες, οι οποίοι ήθελαν να δανειστούν «ανθρώπινα βιβλία», συζητούσαν και διεύρυναν ολοένα το δίκτυο των ενδιαφερομένων.

Ορισμένοι ενδιαφερόμενοι διαπίστωσαν κατά την πορεία της συζήτησης ότι είχαν πολύ περισσότερες προκαταλήψεις από ότι νόμιζαν στην αρχή. Κατά τη διάρκεια της συνομιλίας εξαφανίστηκε η φοβία που είχαν να αγγίξουν κάποιο μειονοτικό άτομο. Πολλοί είχαν για πρώτη φορά τη δυνατότητα να συναντήσουν ανθρώπους, τους οποίους δεν θα συναντούσαν ποτέ υπό κανονικές συνθήκες –πόσο μάλλον να μιλήσουν μαζί τους– και για τους οποίους εντούτοις είχαν σχηματίσει γνώμη από πριν και χωρίς καν να τους γνωρίζουν. Στα ασφαλή πλαίσια του συγκεκριμένου προγράμματος της βιβλιοθήκης, οι «αναγνώστες» είχαν τη μοναδική ευκαιρία να συνομιλήσουν με ανθρώπους, χωρίς να πρέπει να κρατήσουν αμυντική ή επιθετική στάση. Τα σλόγκαν που επικρατούσαν, ήταν: «Τόλμησε να ρωτήσεις –όλοι οι άνθρωποι γύρω σου είναι το ίδιο φοβισμένοι, ανασφαλείς και περίεργοι όπως κι εσύ!» «Είναι γενναίο εκ μέρους των ζωντανών βιβλίων να θέτουν εαυτόν στην υπηρεσία άλλων ανθρώπων.» «Μαθαίνει κανείς πάρα πολλά, τα οποία πριν δεν γνώριζε» «Μπόρεσα να συγκρίνω την άποψή μου με εκείνη άλλων ανθρώπων που γνωρίζουν καλύτερα από μένα κάποιο θέμα».

Πολλοί συμμετέχοντες εξέφρασαν την επιθυμία να παρέχεται το πρόγραμμα αυτό μόνιμα από τις δημόσιες βιβλιοθήκες.

Η Ågot Berger, Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης του Blågården δήλωσε από την πλευρά της: «Στην αρχή, πολλοί θεωρούν σίγουρο το γεγονός ότι η συζήτηση θα επιβεβαιώσει τις προκαταλήψεις τους. Η εμπειρία μας μάς δείχνει εντούτοις, ότι η δυναμική της συζήτησης μηδενίζει τη θεώρηση των πραγμάτων. Μπορεί στο τέλος να μη συμφωνούν οι συνομιλητές απόλυτα μεταξύ τους, αλλά ο διάλογος είναι σίγουρα μια καλή αρχή. Σε άλλες περιπτώσεις ενισχύθηκε η διαφορετικότητα των απόψεων. Αλλά όμως το πρώτο βήμα γίνεται όταν μιλάει κανείς με τους ανθρώπους, για τους οποίους είναι προκατειλημμένος, και όχι γύρω από αυτούς. Η υπεράσπιση των θέσεων και η αλλαγή των απόψεών μας είναι τα πρώτα βήματα για τη βελτίωση των διαπροσωπικών μας σχέσεων στη γειτονιά μας και την ευρύτερη περιοχή, στην οποία ζούμε και κινούμαστε».

Δεν μπορούμε να μιλάμε μεταξύ μας παντού;

Η βιβλιοθήκη ως ουδέτερος χώρος αποτελεί το ιδανικό μέρος για τη συζήτηση γύρω από επίκαιρα κοινωνικοπολιτικά ερωτήματα. Στον χώρο αυτό δεν φοβάται κανείς μήπως πρέπει αυτομάτως να ενστερνιστεί κάποια πολιτική ιδεολογία εάν εκφράσει την άποψή του. Παρά το γεγονός ότι η δυσφορία για την πολιτική είναι ιδιαίτερα εμφανής στα λαϊκά στρώματα και οι πολίτες οργανώνονται ολοένα και λιγότερο σε κομματικές και πολιτικές φόρμες, το ενδιαφέρον για θέματα κοινωνικοπολιτικού και τοπικού ενδιαφέροντος συνεχίζει να υφίσταται έντονο. Στο σημείο αυτό, η βιβλιοθήκη προσφέρει το κατάλληλο πλαίσιο για κάθε συζήτηση.

Η βιβλιοθήκη έχει κέρδος από αυτές τις εκδηλώσεις, καθώς μέσα από αυτές ικανοποιεί

την ανάγκη για ανθρώπινη επικοινωνία, ανάγκη που γίνεται ολοένα και πιο σπάνια στην ψηφιακή εποχή της αυτοματοποίησης, την οποία βιώνουμε. Η αποστολή της βιβλιοθήκης ως χώρος συνάντησης, επαφής και επικοινωνίας, μέσα στον οποίο προωθείται ο ενεργός διάλογος, συνεχίζει να παραμένει βασική. Στην αποστολή τους αυτή, οι βιβλιοθήκες πρέπει να ανταποκριθούν με φαντασία και δημιουργικότητα. Μια «ανθρώπινη βιβλιοθήκη» αποτελεί τόσο ευκαιρία για σοβαρή αντιπαράθεση με το περίπλοκο θέμα «προκαταλήψεις», όσο και «χιουμοριστικό τρόπο προσέγγισης». Και οι δύο παράγοντες συνεισέφεραν πολύ στην μεγάλη επιτυχία του εγχειρήματος.

Για την Δημοτική Βιβλιοθήκη του Malmö, το πρόγραμμα αυτό ήταν τμήμα ενός καλοκαιρινού φεστιβάλ και επανέλαβε με τον τρόπο αυτό την «ανθρώπινη βιβλιοθήκη» στον εορτασμό των 100 ετών από την ίδρυση της βιβλιοθήκης τον περασμένο Δεκέμβριο. Η απήχηση στα ΜΜΕ ήταν απίστευτα μεγάλη, τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί καθώς και εφημερίδες από όλη την Ευρώπη έκαναν ρεπορτάζ και αφιερώματα για το θέμα.

Πηγή του πρωτοτύπου:

Beate Detlefs: „Lebende Bücher“ eine neue Dimension der Ausleihe.

Buch und Bibliothek, 58 (2006) 01, S. 19 f.

► [Buch und Bibliothek](#)

Synergasia, 01/2006